

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه معماری

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: معماری

عنوان:

مرکز هنرهای نمایشی سنگلج

(ساختمانهای جدید در محیط‌های تاریخی)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسن تاری وردی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر سعید تیزقلم زنوزی

پژوهشگر:

کوثر قاضی دزفولی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به :

پدر و مادر بزرگوارم که بی شک وجودشان بهانه ایست

برای تقدیم کردن تمام داشته هایم.

با سپاس از:

زحمات و راهنمایی‌های استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر تاری

وردی به خاطر راهنمایی‌های ارزشمندشان و تمامی اساتیبد

محترمی که مرا در تهیه این پایان نامه‌ی ام رساندند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب کوثر قاضی دزفولی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی
۹۰/۶/۲۶ ۸۵۶۳۲۳۰۰۵۴۴ در رشته معماری که در تاریخ
از پایان نامه خود تحت عنوان : مرکز هنرهای نمایشی سنگلچ (ساختارهای جدید در محیط‌های
تاریخی)

بدینوسیله متعهد می‌شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایی‌نتریا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: کوثر قاضی دزفولی

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۰/۶/۲۶

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم/ آقای کوثر قاضی دزفولی از پایاننامه خود دفاع نموده و با
نمره به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالیٰ

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
دانشکده هنر و معماری

xx

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۰۲۸۹۱۰۰۲
عنوان پایان نامه:		
مرکز هنرهای نمایشی سنگلچ (ساختارهای جدید در محیط های تاریخی)		
نام و نام خانوادگی دانشجو: کوثر قاضی ذفولی	تاریخ شروع پایان نامه : ۸۹/۸/۲۰	شماره دانشجویی: ۸۵۶۳۲۳۰۰۵۴۴
رشته تحصیلی: معماری	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۰/۶/۲۶	
استاد / استادان راهنما: جناب آقای دکتر حسن تاری وردی		استاد / استادان مشاور: جناب آقای دکتر سعید تقی زقلم زنوزی
آدرس و شماره تلفن: تهران - خ ملاصدرا - خ شیخ بهایی شمالی - خ امداد غربی - پ ۱۲ طبقه ۲		تلفن: ۰۹۱۲۸۰۷۹۴۴۶-۸۸۶۱۱۷۴۲
چکیده :		
موضوع پایان نامه طراحی مرکز هنرهای نمایشی سنگلچ در کنار ساختمان قدیمی تئاتر سنگلچ می باشد که کانسپت و خطوط اولیه طراحی شهری فضای اطراف تئاتر سنگلچ به عنوان یک محله گرفته شده است.		
لذا این رساله در آغاز به منظور یافتن پاسخی بر معطلات موجود در محله های رنج کشیده شهری و با هدف ساماندهی و بازآفرینی فضای محله با به کارگیری عوامل مناسب با نیازهای مادی و روحی انسان ها و براساس تفکر برقراری عدالت واقعی اجتماعی و برابری در بهره گیری از خدمات و فرصت های موجود یک محله طرح می گردد.		
و سپس مرکز هنرهای نمایشی سنگلچ که در قلب این محله واقع شده است بر اساس محله طراحی شده جدید و خطوط موجود در سایت طراحی شده است.		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا
مناسب نیست

فهرست مطالب

عنوان	صفحة
پیشگفتار	۱

فصل اول: کلیات طرح

۱-۱ روش اجرای تحقیقات	۳
۱-۱-۱ مرحله اول تحقیق	۳
۱-۲-۱ اهداف پژوهش	۴

فصل دوم تعاریف و مفاهیم

مقدمه	۶
۱-۲ جامعه	۶
۱-۲-۱ شهر	۷
۱-۲-۲ محله	۷
۱-۲-۳ خانواده	۱۰
۱-۲-۴ انسان	۱۱
۱-۴-۱ انسان‌شناسی شهری	۱۳
۱-۲-۲ فرهنگ	۱۳
۱-۲-۲-۱ هویت فرهنگی	۱۴
۱-۲-۲-۲ تامین نیازهای فرهنگی روز	۱۴
۱-۲-۲-۳ هویت محله محور	۱۵
۱-۲-۳-۲ معماری	۱۶

۱۶	۴-۲ مدل‌های انسانی، رفتار انسانی، و تجربه محیط
۱۷	۴-۲-۱ رابطه انسان - محیط
۱۸	۴-۲-۲ ادراک
۱۹	۴-۳-۲ محیط ساخته شده و رفتار انسان
۲۰	۴-۴-۲ مفاهیم بنیادین رابطه انسان و محیط ساخته شده
۲۴	۵-۲ هنر
۲۵	۵-۲-۱ دسته بندی هنرها
۲۵	۵-۲-۱-۱ تقسیم بر اساس حواس انسان
۲۵	۵-۲-۱-۲ تقسیم به دو دسته زمانی و مکانی
۲۵	۵-۲-۱-۳ تقسیم به دو دسته ایستا و پویا
۲۶	۵-۲-۲ مرحله بندی در هنر
۲۶	۵-۲-۲-۱ تجربه یا ادراک هنرمند
۲۶	۵-۲-۲-۲ بیان این ادراک به وسیله بیان هنری
۲۶	۵-۲-۲-۳ تمتع مخاطب، و در غایت عالی اش، ایجاد تجربه مشابه در مخاطب
۲۶	۵-۲-۳ هنر و واقعیت
۲۷	۵-۲-۴ نقش هنرمند
۲۷	۵-۲-۵ نقد هنری
۲۸	۵-۲-۵-۱ حقیقت
۲۸	۵-۲-۵-۲-۱ نیکی
۲۹	۵-۲-۵-۲-۳ زیبایی
۳۰	۵-۲-۵-۴ ترکیب
۳۱	۶-۲ نتیجه گیری کلی

۳۱	۲-۶-۱-تاثیر محیط بر انسان
۳۱	۲-۶-۲-فضای شهری پیش نیاز فرآیند اجتماعی شدن
به محله	۲-۶-۳
۳۲	عنوان سلول مولد شهر
۳۷	۲-۶-۴-هنر و زیبایی در کالبد معماری

فصل سوم: بررسی روش های مداخله در بافت های تاریخی

۴۴	۳-۱- انواع روش ها، مزایا، معایب
۴۵	۳-۱-۱- اساختارهای جدید در پشت نماهای تاریخی ایامکتب حفظ نما
۴۹	۳-۱-۲- درجه صفر
۵۰	۳-۱-۳- تلفیق
۵۱	۳-۱-۴- تضاد و تباين
۵۲	۳-۱-۵- تمسخرآمیز و ناپایدار
۵۳	۳-۱-۶- قیاسی ایما شباه
۵۴	۳-۱-۷- غیرقابل رویت
۵۵	۳-۱-۸- مرکب

فصل چهارم: فضاهای شهری در بافت های تاریخی ایران

۶۰	۴-۱- اسیر تحول شهرها
۶۲	۴-۲- راهها
۶۲	۴-۲-۱- خصوصیات کارکردی راهها
۶۲	۴-۲-۲- انواع معابر

۴-۲-۱-۲-۴ انواع بازارها

۶۳

۳-۲-۴ سلسله مراتب کارکردی-فضای راهها.....	۶۵
۴-۲-۴ برخی اصول و عوامل موثر در نحوه استقرار فعالیتها در کنار راهها.....	۶۶
۵-۲-۴ خصوصیات کالبدی راه ها	۶۸
۳-۴ میدان ها.....	۷۰
۴-۳-۱ خصوصیات کارکردی میدان ها.....	۷۰
۴-۱-۳-۱ پیوند ارگانیک.....	۷۱
۴-۱-۳-۲ سلسله مراتب کارکردی- مکانی میدانها.....	۷۱
۴-۱-۳-۳ برخی از اصول و عوامل موثر در نحوه استقرار فعالیتها و فضاهادرمیادین.....	۷۲
۴-۲-۳-۲ خصوصیات کالبدی میدان ها.....	۷۳

فصل پنجم: مرکز هنرهای نمایشی

۵-۱ چرا مرکز هنرهای نمایشی	۷۸
۵-۲ تعریف هنرهای نمایشی	۷۹
۵-۳ نگاهی به طراحی سالنهای نمایش	۸۰
۵-۴ معماری فضاهای نمایشی	۸۱
۵-۵ انواع نمایش	۸۱
۵-۵-۱ نمایش‌های مذهبی	۸۱
۵-۵-۲ نمایش‌های ثابت	۸۱
۶-۵ انواع فضاهای نمایش	۸۲
۶-۶-۱ فضاهای شهری	۸۲
۶-۶-۱-۱ فضاهای شهری فاقد طراحی	۸۲
۶-۶-۲ فضاهای شهری طراحی شده	۸۲

۲-۶-۵ فضاهای معماری	۸۳
۳-۶-۵ فضاهای معماری با کارکردهای دیگر	۸۳
۷-۵ نحوه توزیع فضایی فعالیت‌ها	۸۳
۱-۷-۵ صحنه	۸۴
۲-۷-۵ تماشاگران	۸۴
۸-۵ سالن نمایش	۸۴
۱-۸-۵ گنجایش سالن	۸۴
۱-۸-۵ انواع گنجایش سالن تئاتر	۸۴
۱-۸-۵ سالن‌های تئاتر با گنجایش ۱۰۰ نفر	۸۵
۱-۸-۵ سالن‌های تئاتر با گنجایش ۱۰۰ تا ۳۵۰ نفر	۸۵
۱-۸-۵ سالن‌های تئاتر با گنجایش ۳۵۰ تا ۷۰۰ نفر	۸۵
۱-۸-۵ سالن‌های تئاتر با گنجایش ۷۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر	۸۵
۲-۸-۵ محدودیت دید	۸۵
۳-۸-۵ محدودیت صوت	۸۶
۹-۵ انواع سالن نمایش به لحاظ شیوه قرارگیری صحنه:	۸۶
۹-۵ تئاتر ایوانی (قاب عکسی)	۸۷
۹-۵ تئاترهایی با صحنه‌های متفاوت از صحنه ایوانی	۸۷
۹-۵ صحنه کمانی (سه سویه)	۸۹
۹-۵ صحنه میدانی	۹۰
۹-۵ سالن‌های نو	۹۱

۹۳	۱۰-۵ ملزومات انواع نمایش
۹۳	۱۰-۵ درآم تئاتری
۹۵	۱۰-۵ نمایش عمومی و درام سمفونیک
۹۶	۱۰-۵ درام کوچک همراه با حرکات موزون نمایشی
۹۷	۱۰-۵ حرکات موزون نمایشی
۹۸	۱۰-۵ اپرای گروهی، اپرای کوچک، کمدی موزیکی و درام موزیکی

فصل ششم: تاریخچه و ویژگی ها

۱۰۰	۶-۱ مقدمه
۱۰۱	۶-۲ محله های شهری
۱۰۱	۶-۲-۱ در ایران
۱۰۳	۶-۲-۲ محله های شهری در تهران
۱۰۹	۶-۳ پیشینه تاریخی
۱۱۱	۶-۴ شناخت کلی وضعیت فعلی شهر تهران
۱۱۴	۶-۵ بررسی ویژگی های شهر تهران
۱۱۴	۶-۵-۱ موقعیت جغرافیایی
۱۲۰	۶-۵-۲ سایت آنالیز
۱۲۳	۶-۵-۲-۱ مطالعات اقلیمی
۱۲۳	۶-۵-۲-۲ ضرورت پنهان بندی اقلیمی
۱۲۳	۶-۵-۲-۳ دما و رطوبت هوای
۱۲۴	۶-۵-۲-۲-۱ تأثیر رطوبت هوای آسایش
۱۲۵	۶-۵-۲-۳-۱ بارندگی

۱۲۵	۴-۲-۵-۶ وزش باد
۱۲۷	۴-۲-۵-۶ نیاز به تهویه در ساختمان
۱۲۸	۶-۵-۲-۴-۲ عواملی از طرح ساختمان که در تهویه‌ی آن تأثیر دارد
۱۲۸	۶-۵-۲-۵ تابش آفتاب
۱۲۹	۶-۵-۲-۵-۱ تأثیر تابش آفتاب بر منطقه‌ی آسایش
۱۳۰	۶-۵-۲-۵-۲ تابش آفتاب و تأثیر آن بر ساختمان و محیط اطراف
۱۳۱	۶-۵-۲-۶ جهت قبله
۱۳۲	۶-۵-۲ تاثیرات عوامل و ویژگیهای اقلیمی بر مطالعات پروژه
۱۳۲	۶-۵-۳-۱ تعیین فرم ساختمان
۱۳۲	۶-۵-۲-۳ انتخاب جهت استقرار ساختمان‌ها

فصل هفتم: نمونه‌های مشابه

۱۳۴	۷-۱ نمونه‌های معماری تئاتر
۱۳۴	۷-۱-۱ ساختمان اپرای لنگرگاه کاردیف - ویلز U.K
۱۳۶	۷-۱-۲ اپرای ایستان
۱۳۷	۷-۱-۳ مرکز همایشهای شهر نارا
۱۳۷	۷-۱-۴ تئاتر لوکسور جدید
۱۴۰	۷-۱-۵ مرکز هنرهای نمایشی شوستر سزارپلی

فصل هشتم: ضوابط، استانداردها و برنامه‌های زیستی پروژه

۱۴۳	۸-۱ نکات کلی مربوط به سالن نمایش
۱۴۳	۸-۱-۱ سالن نمایش - سقفها

۱۴۴	۱-۸ سطح سالن نمایش
۱۴۴	۲-۳ حجم سالن نمایش
۱۴۴	۳-۴ شکل سالن
۱۴۶	۱-۸ زوایای مطلوب برای سالن نمایش
۱۴۶	۲-۸ صندلی
۱۴۶	۱-۲ تعداد صندلیها در هر ردیف
۱۴۷	۲-۲ فاصله دو ردیف صندلی از یکدیگر
۱۴۸	۳-۲ نحوه قرار گیری صندلیها نسبت به پرده
۱۴۹	۴-۲ دو سیستم برای صندلی وجود دارد
۱۴۹	۵-۲ اختلاف سطح دو ردیف صندلی، شب سالن
۱۵۰	۶-۲ انواع صندلیها
۱۵۰	۷-۲ صندلی برای معلولین
۱۵۱	۳-۸ ورودی و خروجی
۱۵۲	۱-۳ اورودی های سالن نمایش
۱۵۴	۲-۳ خروجیهای سالن نمایش
۱۵۵	۳-۳ خروجی اضطراری
۱۵۶	۴-۳ راهروهای سالن نمایش
۱۵۷	۵-۳ راهروهای عرضی
۱۵۸	۴-۴ صحنه نمایش (صحنه و حوزه های پیرامون آن)
۱۵۸	۱-۴ صحنه
۱۵۹	۱-۴-۱ تهويه صحنه
۱۵۹	۲-۱-۴ فضای کناری صحنه

۱۰۹	۳-۱-۴-۸ فضای پشت صحنه
۱۷۰	۴-۱-۴-۸ صحنه و سیستم‌های جایگزینی آن
۱۷۰	۴-۱-۵-۸ صحنه‌های جانبی
۱۷۱	۶-۱-۴-۸ صحنه گردان
۱۷۲	۷-۱-۴-۸ صحنه آسانسوری
۱۷۴	۴-۲-۴-۸ پشت صحنه
۱۷۴	۱-۲-۴-۸ مسیرهای ارتباطی
۱۷۵	۲-۲-۴-۸ ورودی‌های صحنه
۱۷۶	۳-۲-۴-۸ اتاق استراحت
۱۷۷	۴-۲-۴-۸ سالن تمرین
۱۷۸	۵-۲-۴-۸ اتاقهای تمرین
۱۷۸	۶-۲-۴-۸ رختکن‌ها
۱۷۹	۷-۲-۴-۸ رختکن با امکانات چهره‌پردازی
۱۷۹	۸-۲-۴-۸ نورپردازی رختکن با امکانات چهره‌پردازی
۱۷۰	۹-۲-۴-۸ لوازم اتاق رختکن
۱۷۰	۱۰-۲-۴-۸ حمام و دستشویی
۱۷۰	۱۱-۲-۴-۸ رختکن بدون امکانات چهره‌پردازی
۱۷۱	۱۲-۲-۴-۸ تعداد و ظرفیت رختکن‌ها
۱۷۲	۱۳-۲-۴-۸ اتاق گریم برای کسانی که خودشان گریم می‌کنند
۱۷۲	۱۴-۲-۴-۸ ابیارها
۱۷۳	۳-۴-۸ تجهیزات صحنه
۱۷۳	۴-۳-۴-۸ میله‌های بالابر و تاسیسات بالای صحنه

۱۷۵	نورپردازی	۲-۳-۴-۸
۱۷۶	صدا	۳-۳-۴-۸
۱۷۶	سیستم ایمنی	۴-۳-۴-۸
۱۷۷	استماع تماشاگران	۵-۸
۱۷۷	نیازهای آکوستیکی در طراحی شنودگاه	۱-۵-۸
۱۷۸	بلندی مناسب	۲-۵-۸
۱۷۹	پخش صوت	۳-۵-۸
۱۸۰	کترل واکشن	۴-۵-۸
۱۸۰	سایر فضاهای تئاتر	۶-۸
۱۸۰	کارگاههای صحنه آرایی	۱-۶-۸
۱۸۱	گونه‌های متعددی از کارگاههای صحنه آرایی وجود دارند	۲-۶-۸
۱۸۲	مدارک تصویری پروژه و نقشه ها	
۲۱۲	منابع	

فهرست شکلها

صفحه	عنوان
۲۴	تصویر ۱-۲ دسته بنده ساختمانها از دی‌دگاه آی‌زو ۹۰۰۷
۶۱	تصویر ۴-۱ سیر تحول شهرها
۶۳	تصویر ۴-۲ بی‌رجند - معابر اصلی و فرعی را می‌توان با توجه به طول و امتداد آنها در روی نقشه شناسایی کرد
۶۴	تصویر ۴-۳ قزوین - مسجد امام در داخل بافت بازار
۶۴	تصویر ۴-۴ کرمان - گذرهای اصلی و فرعی
۶۴	تصویر ۴-۵ هرات - دو راسته اصلی بازار
۶۵	تصویر ۴-۶ اصفهان - بازارهای اصلی نقش معابر اصلی شهر را ای‌فا می‌کند
۶۷	تصویر ۴-۷ مشهد - مجموعه هرم امام رضا
۶۷	تصویر ۴-۸ قزوین - اصفهان - کاشان
۶۸	تصویر ۴-۹ همدان - بازارچه محله آغاچان بیک
۶۹	تصویر ۴-۱۰ نیشابور - اراک - لار
۷۰	تصویر ۴-۱۱ تهران - امام زاده سید اسماعیل
۷۱	تصویر ۴-۱۲ تهران - سبزده میدان
۷۱	تصویر ۴-۱۳ تهران - تکیه بزرگ تحریش
۷۱	تصویر ۴-۱۴ بم
۷۲	تصویر ۴-۱۵ تهران - مرکز محله رضاقلی خان
۷۴	تصویر ۴-۱۶ جهرم - میدان مسجد نو
۷۵	تصویر ۴-۱۷ نائین - مرکز محله سنگ

تصویر ۱۸-۴ همدان - مرکز محله آقاچان بیک	۷۵
تصویر ۱۹-۴ قم - گرگان - بندر لیگه	۷۶
تصویر ۲۰-۴ تهران - میدانچه تجریش	۷۶
تصویر ۲۱-۴ آران	۷۶
تصویر ۱-۶ نقشه تفکیک محلات تهران تا سال ۱۲۳۳ ه.ش.	۱۰۳
تصویر ۲-۶ نقشه برج و بارو در سال ۹۶۱ ه.ق.	۱۰۴
تصویر ۳-۶ نقشه ارتباطات اصلی شهری تهران در سال ۱۷۸۹ میلادی	۱۰۵
تصویر ۴-۶ نقشه ارتباطات اصلی شهری تهران تا سال ۱۳۱۱ ه.ش.	۱۰۶
تصویر ۵-۶ نقشه تهران تا سال ۱۲۳۳ ه.ش.	۱۰۶
تصویر ۶-۶ خیابان و راسته های اصلی تهران تا ۱۳۱۱ ه.ش.	۱۰۸
تصویر ۷-۶ نقشه تفکیک محلات تهران تا سال ۱۳۱۱ ه.ش.	۱۰۸
تصویر ۸-۶ نقشه گسترش تهران تا سال ۱۳۳۰ ه.ش.	۱۰۹
تصویر ۹-۶ نقشه گسترش تهران ۱۹۶۱ ه.ق.	۱۱۰
تصویر ۱۰-۶ دروازه های تهران تا سال ۱۳۱۱ ه.ش.	۱۱۱
تصویر ۱۱-۶ فروپاشی دیوار تهران و ایجاد خیابان کمربندی	۱۱۳
تصویر ۱۲-۶ نقشه گسترش تهران	۱۱۴
تصویر ۱۳-۶ طرح جامع تهران ۱۳۸۵	۱۱۹
تصویر ۱۴-۶ تحلیل سایت	۱۲۲

پیشگفتار

حول شهرها در طول تاریخ ناشی از جهش‌های فنی و ابداع وسایل نوین ارتباطی است. فعالیت جدید شهرنشینی شهرها را به مراکز عمرانی بر جنب جوش و پرک تحرک مبل ساخت ولی در عین حال گرمی و الفت باغات، و فضاهای سبز طبیعی در شهرها به منظور احداث فضاهای مسکونی علاوه بر کاهش فضای سبز شهر موجب افزایش سطح زیر پوشش محله‌های مسکونی گشته و کمبود زمین جهت احداث خدمات شهری مورد نیاز را باعث گردیده است که هدف طراحی جدید در محوطه قدمی سنگلج با حفظ بنای قدیمی با توجه به مطالب مذکور و از آنجا که مهمترین معیار برای انتخاب موضوع تحقیق و تاثیر آن در بهبود اوضاع جامعه است.

و بطور کلی در فعالیتهای تحقیقاتی برای تحلیل بر موضوع و مسئله ابتداء باید آن را بررسی و تعریف کرد سپس می‌توان وجوه فرعی آن را شناسایی و مرزهای آن را تعیین نمود.